

Budapest vőlegénye, a szabadkőműves

Berényi Zsuzsanna Ágnes

Báró Podmaniczky Frigyes 1824. június 20-án született Budapesten, s ugyanitt halt meg 1907. október 19.-én. 1859-ben a Magyar Tudományos Akadémia tagjává választották. A Szabadelvű Párt elnöki tisztségét 1889-től 1906-ig töltötte be. Valóságos belső titkos tanácsos 1885-től. Élete jelentős részében az ország politikuskárdájának köztiszteletben álló tagja. De íróként s a város fejlesztésében felelősen eljáró Közmunkatanács történelmi érdemeket szerzett alelnökeként is elismeri munkásságát az utókor. 1874-ben kérte felvételét a Hungária páholy tagjai sorába. Felvétele, a páholy munkában történő részvétele végül alig öt éves epizódnak bizonyult Podmaniczky életében. De a felvételekor fogalmazott önéletrajza – amelyet szerzőnk lapunkban most publikál – forrásértékű dokumentum. A kutatás eredményeképpen más hivatalos iratokkal együtt most bemutathatóvá vált, és nem csak a szabadkőművesség kulturtörténete szempontjából minősíthető fontosnak.

fotó: Sebestyén László

Podmaniczky Frigyes 1842–43-ban jogot tanult a késmárki evangélikus kollégiumban, majd 1845–46-ban a berlini egyetem hallgatója lett. Aztán Nyugat-Európában tett utazásokat. 1843-ban Pest-Pilis-Solt vármegye országgyűlési követe, gróf Ráday Gedeon mellett írnozkodott, majd 1846–47-ben Pest-Pilis-Solt vármegye aljegyzőjeként működött. Közreműködött Kossuth Lajos országgyűlési követé választásában.

1847–48-ban a rendi országgyűlés felsőházi tagja, az 1848-as népképviselői országgyűlés felsőházi jegyzője. 1848 szeptemberétől a pesti önkéntes nemzetőr-zászlóaljban küzdött Jellasics ellen. Novembertől főhadnagy, 1849 januárjától századosként harcolt a Károlyi huszárezredben a világosi fegyverletételig. Büntetésenként közlegénynek sorozták be az osztrák hadseregbe.

1850-ben leszerelték – Mikszáth szerint azért ilyen hamar, mert sok borsot tört a

A páholy kérdez, a jelölt válaszol

Mivel tartozik az ember istennek?

Azzal, hogy ismerje el mindnyájunk felett álló hatalmát, s legyen meggyőződve saját porszemnyi mivoltáról.

Mivel tartozik az ember felebarátjának?

Azzal, hogy úgy bánjunk vele, a mint kívánjuk hogy azok velünk bánjanak.

Mivel tartozik az ember önmagának?

Hogy becsülettel megálljon az életben, s teljesítse mindenkben kötelességeit, lelkiismerete nyugalmát mind végig biztosítsa magának.

Budapest 1874 15/4 Podmaniczky Frigyes

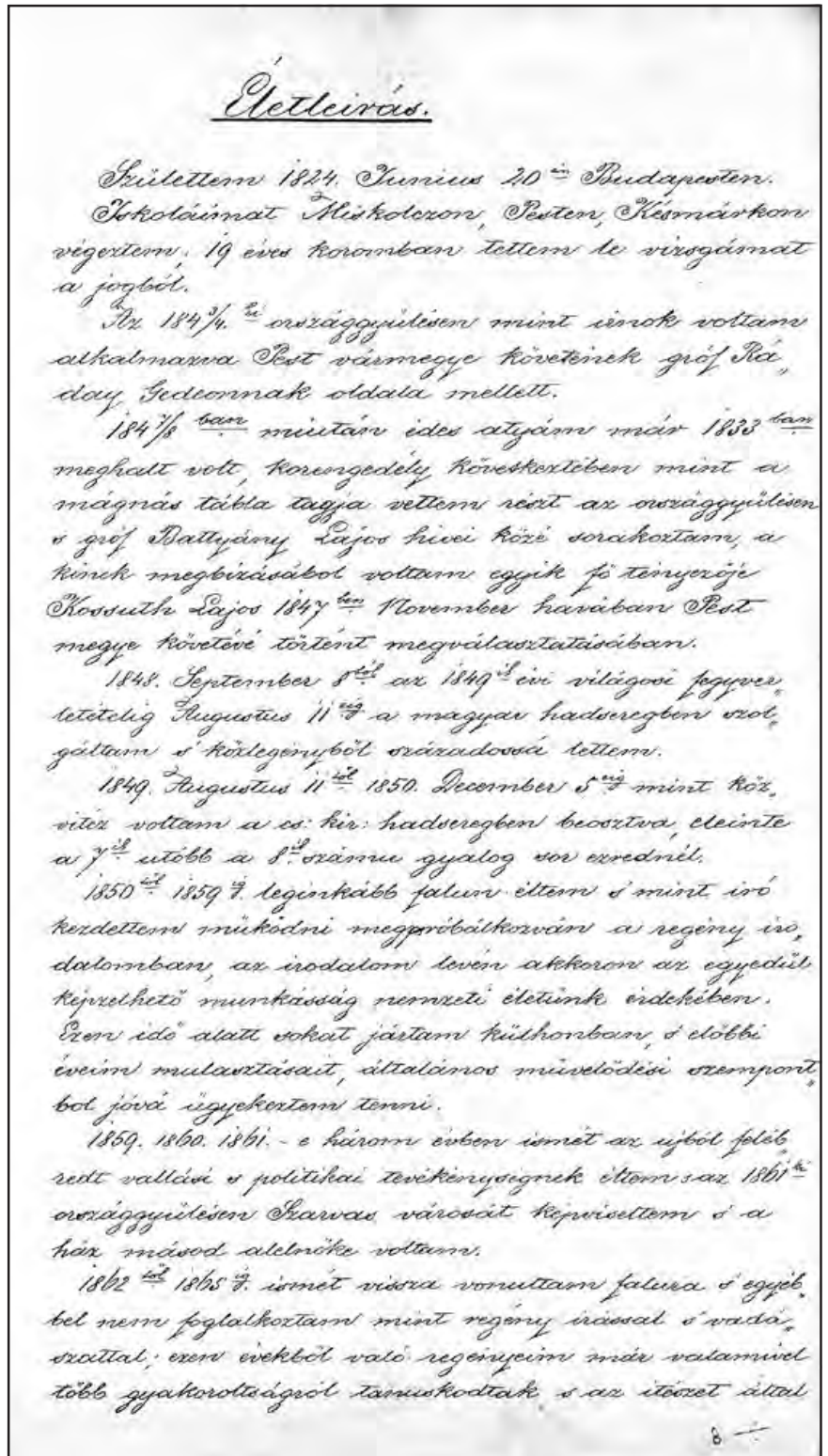
felettesei orra alá. Ezután elkezdett irodalommal foglalkozni, több regényt is írt. Közben futárszolgálatot teljesített a Kossuth emigráció érdekében. 1860-tól ismét politizált, Szarvas város országgyűlési képviselője és az országgyűlés másodelnöke lett. 1869-től az Észak-Keleti Vasútnál személyügyi főnök, majd 1875–1905 között a Fővárosi Közmunkák Tanácsa elnöke lett. 1875-től '85-ig az Operaház és a Nemzeti Színház intendánsi szerepét is betöltötte. 1867–1906 között kormánypárti országgyűlési képviselőként meghatározó szerepe volt Budapest világvárossá fejlődésében. Kortársai a „Budapest völegénye” megtisztelő néven emlegették.

Élete menetéből érthető, hogy a szabadkőművességbe kérte felvételét. A Hungária páholy tagjai között voltak már az 1848–49-es szabadságharcnak katonái, köztük Ivánka Imre, a páholy vezetője – ahogy a szabadkőművesek hívták: főmestere –, később a magyar szabadkőművesség nagymestere. (Az ő nevéhez fűződik a Jellasics elleni győztes pákozdi csata szervezése.)

Jelentkezésekor Podmaniczky megkapta a páholytól a szokásos kívánalmakat. Ezeknek a követelményeknek az elfogadását vonzónak találta. Iby Henrik ajánlotta felvételre. Ivánka Imre, a páholy főmestere a szabadkőműves szokás szerint egy páholytagot, Zádor Gyulát bízta meg, hogy véleményt mondjon a felvételre jelentkező alkalmasságáról. Zádor hosszú idő után, 1874. március 20-án tömören válaszolt: „a legjobb jelentést teszem”. (Érdekes módon az ajánlás dátuma későbbi, mint a jelentésé.)

Közben a főmester 1874. március 11-én értesítette a páholy főhatóságát, Magyarország Nagy Oriensét, hogy Podmaniczky Frigyes jelentkezett a páholyhoz felvételre. A kedvező vélemény utáni felkérésre a jelentkező 1874. június 8-án megírta önéletrajzát.

Ez a részletes önéletrajz több kérdésben hiteles felvilágosításokat nyújt, de egyes tényekről nem beszél. Hiányzik, hogy a budapesti farsori evangélikus iskolába járt iskolába, és a késmárki kollégiumban végezte jogi tanulmányait. Feltűnő, hogy a szabadságharcban való részvételéről igen röviden ír, de megemlíti, hogy a császári és királyi hadseregben „közvitéztként” milyen gyalogezredhez volt beosztva. Büntetéséről nem szól. A politikában betöltött szerepéről, a Kossuth emigrációban végzett futári szerepről sem esik szó.

Egyes kérdésekben az egyetlen hiteles forrás ez az önéletrajz. Vagyoni helyzetéről, testvére segítéséről itt árul el tényeket. Megtudhatjuk azt, hogy a 48-as országgyűlésen Batthyány hívei közé tartozott. Őszintén, s egyúttal korrajz-ként írta le, hogy miért fordult az irodalomhoz, az íráshoz életének ebben a

nehéz korszakában. Mint kifejti, abban az időben ez volt az egyedüli lehetőség munkálkodni nemzetünk érdekében. (Egy évszázaddal előbb Kazinczy Ferenc hasonló helyzetben foglalkozott a magyar nyelv megújításával.)

Vallásos meggyőződése, tisztessége, lelkiismeretessége és szerénysége raj-

is nemmi méltánylásban részesültek.

1868^{ad} a mostani időig a képviselőházban folyvást Szarvas városát képviseltem, s ezen idő alatt hol élénkelt, hol ismét kevesebb részt vettem a társasági összeülésekben.

1867/68^{ban} a "Háránk", politikai napilap szerkesztője voltam, mely lapra létre akarta hozni a még most semmi sikerült fusiót, a jobb oldal és balkezeje között.

1869. tavaszon lovassági századosai sz. a: lettem kinevezve az újonnan alakított m. t. honvéd seregben. - Az Ugyanazon évben beállott pénzügyi válság következtében öcsém megbukott vagyoniilag, mely bukás nemcsak a gyomrával fosztott meg, hanem tetemes terhek elvállalása miatt kénytelen voltam a mennyiből csak is a terhek elvállalása által voltam képes öcsémnél oly állapotba jutni, tatar, hogy kényesét becsülettel megkereshesse s négy kiskorú fiát felnevelhesse. Ezen körülmények oda utaltak engem, hogy most már saját keresményemből ne csak élhessek, de az elvállalt terheket is lassanként letisztíthassam.

Alkalmazás után láttam tehát, melyet a ma, gyar éjszakakelvi vasutnál sikerült is elnyerem, a hol 1870^{ad} évi Január 10^{ad} 1878^{ad} évi Április 1^{ad} napjáig mint öcsémnél ügyi főnök voltam a társulat szolgálatában.

1878. Április 1^{ad} a jelen időig mint a fővárosi közmunkák tanácsának alelnöke szolgálatom az országot.

Teiglettségemet meg nem sikerült visszanyerem, a mennyiből terheimet leróni képes meg nem valem, annál kevésbé birtam vagyont szerezni; de birtam reményleni hogy egy év leforgása alatt ha egészségem el nem hágy, el fogom majd mondani hatni: szerkinék sem tartozom.

Érősdégi források vagy virágulat alatt soha sem állottam.

Vége szükségességnek tartom még megemlíteni, hogy nőlkem vagyok, s tekintve azt hogy mozgalmam teljes élet pályám alatt egészségem rovására sokat

vethettem, elég jó egészséggel s életörövel bírok.
Budapestem 1874. Június 8^{ad}

Podmaniczky Frigyes

zolódik ki a felvételnél szokásos kérdésekre adott válaszaiból.

Öt év elteltével, 1879-ben – sok elfoglaltságára hivatkozva – Podmaniczky kérte, hogy töröljék a tagok sorából. De ígéretet tett, hogy a továbbiakban is szabadkőműveshez méltóan él. ●

Város- és Falvédő Alapítvány

Meghívó a Podmaniczky-díjasok VIII. Országos Találkozójára Budapest, 2017. június 20., kedd

A Város- és Falvédő Alapítvány valamint a Budapesti Városvédő Egyesület idén is megrendezi Podmaniczky Frigyes születésnapján a nagy férfiú nevét viselő kitüntetést elnyertek hagyományos találkozóját. Ezúttal a magyar kultúra kiemelkedő intézménye, a nagyszabású kertmegújítás és intézménybővítés előtt-közben lévő Magyar Nemzeti Múzeum Pollack Mihály terme ad helyet az összejövetel résztvevői számára.

Program:

- 11 óra: Podmaniczky Frigyes emléktáblájának megkoszorúzása szülőháza falán (V. Ferenczy István utca 12.)
- 12 óra: Tájékoztató a Magyar Nemzeti Múzeum történelmi kertjének rekonstrukciójáról és az intézmény bővítési terveiről
- 13.30 óra: Szünet
- 14 óra: Podmaniczky-díjasok beszámolója a díjuk elnyerése óta eltelt időben végzett tevékenységükről
- 15 óra: Eszmecsere a városok, falvak értékvédelmének időszakos kérdéseiről
- 16 óra: Zárszó

A találkozóra szeretettel várunk minden kitüntetettet és kísérőjét. Kérem, hogy részvételi szándékukról előzetesen értesítsenek az alábbi címek egyikén.

Szölösi Ferenc
kuratóriumi elnök

Nyilvántartási szám: 01-01-0002561
1126 Budapest, Böszörményi út 20–22.
Postacím: Budapest 1531 Pf. 22.
Telefón: +36-30 942-8114
E-mail: varos.es.faluedo@gmail.com
Bankszámlaszám:
10402166-21626379-00000000